

добре освіченої виховниці й громадянки, якій український нарід завдячує немало в своїх змаганнях як до освіти, так і до волі, до свого національного й соціального визволення» [7, с. 3]. У цій відповіді С. Русової міститься її глибоке й усестороннє розуміння ідеї гендерної рівності, для утвердження якої вона так багато зробила.

Література

1. Русова С. З Відня до Гаги (Вражіння з поїздки на Всесвітній жіночий Конгрес). *Нова Україна. Безпартійний двохтижневик громадського культурного та економічного життя*. 1922. Прага, 15 червня, Ч. 6. С. 25–28.
2. Русова С. З Відня до Гаги (Вражіння з поїздки на Всесвітній жіночий Конгрес). *Нова Україна. Безпартійний двохтижневик громадського, культурного та економічного життя*. Прага, 1922. 1 липня, Ч. 7. С. 14–18.
3. Шумрикова-Карагодіна Л. П. Видатні жінки України і їхній внесок у розвиток національної і світової науки (друга половина ХІХ – середина ХХ ст.). Дніпропетровськ: Вид-во Дніпропетровського університету, 1999. 203 с.
4. Русова С. Мої спомини. 1879–1915. *За сто літ: Матеріяли з громадського й літературного життя України ХІХ і початків ХХ століття*. Харків – Київ: Державне видавництво України, 1928. Кн. 3. С. 147–205.
5. О. Ч. Жінки в Українській Центральній Раді. *Наше життя*. 1953. Філадельфія, січень, Ч. 1. С. 3–4.
6. Полонська-Василенко Н. Видатні жінки України. Вінніпег – Мюнхен: Союз Українок Канади, 1969. 160 с.
7. Русова С. Наші визначні жінки. Літературні характеристики – силуети. З нагоди ювілейного Українського Жіночого Конгресу 1884 – 1934. Коломия: Рдакція часопису «Жіноча доля», 1934. 92 с.

ДЕРЖАВНА ГЕНДЕРНА ПОЛІТИКА: ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА

Наталія ДЕМЧЕНКО

Ніжинський державний університет
імені Миколи Гоголя,
demchenko2015@ukr.net

Доцільність розробки державної гендерної політики та впровадження гендерного компонента в освітню галузь України обумовлені низкою соціально-педагогічних суперечностей, зокрема між прагненням країни до подальшого інтегрування у європейський і світовий освітній простір та домінуванням у вітчизняному суспільстві патріархальної ідеології, жорстких стандартів традиційної культури фемінності та маскулінності.

В Україні комплексний аналіз правових аспектів та міжнародних принципів державної гендерної політики здійснюють В. Близнюк, Т. Ганзицька, І. Грабовська, Н. Грицяк, О. Іваницька, Н. Карпачова, Л. Кобелянська, Т. Мельник, М. Пірен.

Так, Т. Мельник визначає державну гендерну політику як діяльність (або бездіяльність у разі навмисного не впровадження такої політики) державних інституцій, спрямовану на здійснення (безпосередньо або опосередковано) та

гарантування рівних прав, свобод і можливостей для жінок і чоловіків, утвердження гендерної демократії та формування гендерної культури в суспільстві [3, с. 229].

Дослідниця зазначає, що для державної гендерної політики характерними ознаками є: вироблення гендерних стратегій і способів їх досягнення, цілеспрямована розробка планів і програм їх реалізації, імплементація гендерного конструкту в усі сфери суспільного життя, вироблення й узгодження з громадськістю державних механізмів забезпечення гендерної рівності в суспільстві, прийняття гендерного законодавства та гендерна експертиза чинного, забезпечення гарантій щодо здійснення державної і правової політик з гендерної рівності, а також стимулювання наукових установ, що здійснюють аналіз гендерних проблем, зокрема, у соціальному житті країни.

У «Словнику гендерних термінів» пропонується більш широке означення цього поняття: «гендерна політика – визначення міжнародними органами та державами, політичними партіями основних гендерних пріоритетів і фундаментальних цінностей, принципів і напрямів діяльності, відповідних методів та способів їхнього втілення, спрямованих на утвердження рівних прав, свобод, створення умов, можливостей і шансів, гарантій забезпечення рівного соціально-політичного статусу чоловіків і жінок, на розвиток гендерної демократії та формування гендерної культури в суспільстві» [4, с. 61].

До складників державної гендерної політики сучасні вчені відносять:

а) політику щодо жінок, забезпечення їм рівного соціального статусу з чоловіками, шляхом гарантування можливостей для їх рівноправного розвитку як соціально-демографічної групи;

б) політику щодо чоловіків, формування в них гендерної свідомості, культури гендерної поведінки, орієнтації на паритетність відносин із жінкою;

в) державно-правове регулювання гендерних відносин;

г) сприяння розвитку гендерної демократії та гендерної культури в суспільстві [3, с. 230].

Гендерні основи сучасної державної політики окремих країн ґрунтуються на таких типах державної політики стосовно жінок як:

1) *патріархальна політика держави*, метою і змістом діяльності якої є зосередження на ролі жінки у виконанні природної функції материнства й веденні домашнього господарства, усунення її з публічної сфери життя та обмеження в професійній діяльності, визнання залежності жінки від влади, власності й ідеології, формованої чоловіками;

2) *патерналістська політика держави* – це напрям державної діяльності щодо жінок, змістом якої є проголошення та захист прав і свобод на рівні з чоловіками, організоване залучення жінок до державних форм організації влади й управління, створення системи пільг та захисту материнства й дитинства, регулювання участі жінок у системі виробництва, пропаганда образу жінки як рівної з чоловіком;

3) *егалітарна державна політика* – це цілеспрямована діяльність держави із створення умов і можливостей для жінок на рівні з чоловіками, забезпечення

гарантій для їх волевиявлення, самоутвердження й самореалізації, вираження особистісних сил людей обох статей [2, с. 49].

Отже, ми переконані, що на рівень ефективності гендерної політики держави, зокрема, і в галузі освіти, впливають такі фактори як: тип держави; характер політичного режиму та ступінь розвитку демократії; програмні установки та усталені практики вирішення гендерних проблем представниками державних структур та політичних партій; загальний рівень соціально-економічного розвитку суспільства, що здатний/не здатний забезпечити гендерну рівність; модель поділу праці між статями, форми регулювання участі жінок у сфері суспільного виробництва і соціального відтворення; механізм соціальної політики, в основі якого лежить фамілізація/дефамілізація; рівень розвитку громадянського суспільства; характер взаємовідносин між державою та сім'єю; рівень освіченості та правової грамотності населення; позиція ЗМІ щодо висвітлення гендерних питань; усталена/типова для національної ментальності система поглядів на роль жінки і чоловіка у суспільному житті; загальний рівень розуміння у суспільстві змісту і сутності гендерних проблем.

Література

1. Бойко О. Гендерна політика в Україні: здобутки та проблеми. *Гендерні студії: навчання, дослідження та практика* : матеріали II-ї Міжн. наук. конф. «Гендерні студії: навчання, дослідження та практика» та семінару для молодих дослідників «Гендерні студії: освіта, гендерна рівність, демократія, мир», 16–20 квіт. 2018 р. / за ред. О. В. Авраменка, Т. В. Лісової. Кропивницький : Видавництво «КОД». С. 136–138.
2. Мельник Т. М. Міжнародний досвід утвердження гендерної рівності. *Міжнародний досвід державного забезпечення рівності жінок та чоловіків* : матеріали Міжнар. конф., 30 черв. – 1 лип. 2003 р. Київ : Логос, 2003. С. 12–50.
3. Основи теорії гендеру : навчальний посібник / відп. ред. М. Скорик. Київ : К.І.С., 2004. 536 с.
4. Словник гендерних термінів / уклад. З. В. Шевченко. Черкаси : Видавець Чабаненко Ю., 2016. 336 с.

ГЕНДЕРНІ АСПЕКТИ ПОБУДОВИ ПРОФЕСІЙНОЇ КАР'ЄРИ В ОСВІТНІХ ОРГАНІЗАЦІЯХ

Ольга ЗАЙЦЕВА

Глухівський національний педагогічний університет
імені Олександра Довженка,
olga.urol@gmail.com

Сучасні наукові підходи щодо розвитку професійної кар'єри особистості розглядають її (кар'єру) як процес самореалізації людини в професійному житті, який припускає наявність оптимальних умов для прояву й систематичного розвитку особистісних і соціально-професійних компетентностей, що надають можливість закріпити за собою певний соціальний і професійний статус.

Професійну кар'єру педагога розглядають також із позиції професійного самовдосконалення. Ми схилиємось до думки тих дослідників (І. Зязюн, Л. Кондрашова, О. Пехота), котрі вважають, що кар'єрні досягнення педагога